

VIII. ULUSLARARASI
TÜRK DİLİ KURULTAYI

II. CİLT

Uluslararası Türk Dili Kurultayı (VIII: Ankara: 22-26 Mayıs 2017)

VIII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Ankara: Türk Dil Kurumu, 2021

2.c.: tbl., fotog.; 24 cm.— (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 1434/2)

Kaynakça bölüm sonlarındadır.

ISBN 978-975-17-4967-3 (2. cilt)

ISBN 978-975-17-4965-9 (Tk.)

1. Toplantılar, Türk Dili I. e.a

Türk Dil Kurumu Yayınları

VIII. ULUSLARARASI
TÜRK DİLİ KURULTAYI

22-26 Mayıs 2017

II. CİLT

Ankara, 2021

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Türk Dil Kurumu Yayınları: 1434/2

VIII. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KURULTAYI
22-26 Mayıs 2017

*

Metin Denetimi:
TDK - Kübra KICIR

*

Sayfa ve Kapak Tasarımı:
TDK - Fayik YANGIR

*

Birinci Baskı: Ankara, 2021 Ekim
ISBN: 978-975-17-4967-3 (2. cilt)
ISBN: 978-975-17-4965-9 (Tk.)

*

Dağıtım:
Türk Dil Kurumu
Atatürk Bulvarı No.: 217
06680 Kavaklıdere / ANKARA
Telefon: +90 (312) 457 52 00
Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83
Genel ağ: <http://tdk.gov.tr>

*

©5846 sayılı Yasa'ya göre
eserin bütün yayım, çeviri ve alıntı hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

İçindekiler

XV. Yüzyılda Yazılmış Meçhul Bir Eser: Dâ'î'nin *Manzum Fütüvvetnâme*'si • 1595
M. Fatih KÖKSAL

Türk Dillerindeki Ek Morfemlerin Geliřme Özellikleri • 1613
Magripa YESKEYEVA

Oku- Eyleminin Kökeni ve Anlam Yolculuđu Üzerine • 1623
Mağfiret Kemal YUNUSOĐLU

Gürcü Harfli Türkçe İncil • 1637
Maia MESKHIDZE

Kazak Dünya Görüşündeki Kültürel Kod: “Kazan” Kavramına Dair • 1653
Maira ZHOLSHAYEVA

Türkmen Dilinin Fonskiyonel Kelime Yapımında -Çı Eki Üzerine • 1659
Maral Annaevna TAGANOVA

Kúnos Ignác`ın Erdel Kontu Kuun Géza`ya Mektupları`nın Macar Türkoloji'sindeki Yeri (1900-1905). Belgeler. • 1667
Margareta ASLAN

Kelime Çağrışımına Göre Sırp Kültüründe Türkçe ve Türk Kültüründe Sırpça • 1677
Marija ĐINĐIĆ, Hakan YALAP

Eksiltili Tümceler Özel İsim Fonksiyonu ile • 1687
Marika CİKİA

Ana Dili Rusça Olan Öğrencilerin Türkçe Öğrenimi Süresince Yaptıkları Hataların Sınıflandırılması • 1695
Marina BUKULOBA

Makedonya Ştip “Gotse Delçev Üniversitesi” Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Türkçeyi Öğrenmek ve Öğretmek İçin Hazırlanan ve Kullanılan Kitaplar • 1701
Mariya LEONTİK

Kazak Türkçesi Atasözü ve Deyimlerindeki Eskicil Sözcükler • 1719
Marlen ADILOV

Evlîya Çelebi Seyahatnamesi’nin Hırvatçaya Çevirisi Hazırlanırken Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar Hakkında • 1731

Marta ANDRIĆ

Kırgızcadaki Eksik veya Yanlış Kullanılan Bazı Deyimler Üzerine Çağdaş Türk Yazı Dilleri ve Lehçeleri Araştırmaları, Deyim Araştırmaları • 1737

Mayrambek OROZOBAYEV

İran Türk Ağızlarından “Y” Ağzı Üzerine • 1743

Mehdi REZAEI

Türk Etnik-Kültürel Geleneğinde Tanrı’yı Sembolize Eden Kavramlar • 1757

Mehammed MEMMEDOV

Türk Dil Bilimi Kavramı: Yöntemler ve Uygulamalar • 1767

Mehman MUSAOĞLU

Çift Dilli ve Tek Dilli 5 Yaş Grubu Çocukların Türkçelerinde Ortak ve Değişik Paylaşım Sözcüklerin Erişimi • 1783

Mehmet Ali AKINCI

Ağız Araştırmalarında Derleme Sürecinde Yaşananların Paylaşılması Sorunu • 1811

Mehmet AYDIN

İran’da Vuku Bulan Klasik Türk Şiiri ve Şairlerinin Ortaya Çıkarılmasında Fuat Köprülü’nün Önemi • 1819

Mehmet Nuri ÇINARCI

Türkolog Ignác Kúnos’un I. Dünya Savaşı Yıllarında Tatar Esir Kampları ile İlgili Macar Bilimler Akademisine Sunduğu Raporları ve Türkoloji Açısından Önemi • 1833

Melek ÇOLAK

Behcetü’l-Hadâyik’ın Oğuzcalaşmış İbrahim Efendi Nüshasında Arkaik (Eskicil) Unsurlar • 1849

Melike UÇAR

Türklerde Yayla Kışla Kavramları Üzerine Düşünceler • 1855
Mesut ŞEN

Eski Türkçede *-Gınça* Zarf-Fiil Eki ve Oğuz Grubu Türk Yazı Dillerindeki Gelişmesi Üzerine • 1873
Mevlüt GÜLTEKİN

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Özel Bir Yöntem • 1881
Milena YORDANOVA

Ahıska Ağzındaki Eskicil (Arkaik) Kelimeler Üzerine • 1891
Minara ALİYEVA ÇINAR

Ömer Seyfettin'in Öykülerinde Kendi ve Öteki Oluşun Temel Belirleyicisi Olarak Dil • 1911
Mitat DURMUŞ

Kevamil Et-Tabir Eserinde Farsçadan Tercüme Yoluyla Kelime Üretimi • 1921
Möhsün NAĞİSOYLU

Turgut Uyar Şiirlerinde Dilin Sosyolojik Bir Gösterge Olarak Kullanımı • 1937
Muhammed HÜKÜM

“Attila İlhan'ın Şiirinde *-sA* Morfemli Yapılar Üzerine” • 1953
Muhammet YELTEN

Güney Azerbaycan Ağızlarında Fiilin Zaman Şekilleri • 1971
Muharrem MEMMEDLİ

Kaşkay Atasözleri ile Anadolu'da Kullanılan Atasözlerinin Benzer ve Ortak Yönleri • 1979
Muhittin ÇELİK

Osmanlı Fetvalarının Cümle Yapısı Üzerine Bir İnceleme • 1989
Muhittin ELİAÇIK

Ali Şîr Nevaî ve Çağdaş Özbek Dil Bilimi • 1995
M. M. KURBANOVA

Türk Mutfak Kültüründen Bir Sözcük: *Güllaç* • 1999
Murat KÜÇÜK

Türkçede Kısaltmalar - Kırpma Sözcükler ve Yapı Özellikleri • 2009
Murat ÖZŞAHİN

Codex Cumanicus'ta /W/ Sesi Var mıdır? • 2017

Mustafa ARGUNŞAH

Batı Türkçesinde İsimden Fiil Türeten –*Clk* Eki • 2029

Mustafa SARI, Emrah AKBIYIK

Türkçe-Boşnakça El Yazması Sözlüklerde Eş Anımlı Kelimeler • 2039

Doç.Dr. Mustafa ŞENEL

Yaz Kelimesi Üzerine • 2081

Mustafa UĞURLU

Kutadgu Bilig Metnindeki Eş Sesli Kelimelerin Bedii Ehemmiyeti • 2091

Muştarî HALMURADOVA

Yakut Türkçesinde Ölçü Adları • 2099

Muvaffak DURANL

İsim Kısmı Çift Ünsüzle Biten Birleşik Fiillerin Yazımı Üzerine • 2107

Münür ERTEN

Tasavvufu, Hikmeti Türkçe Anlatma Düşüncesinin Eseri: *Garib-Name* • 2111

Nadir İLHAN

Bildirişimde Gülme Olgusu ve Bu Olgunun Dil Bildirim Araçları • 2131

Naile HACIZADE

Mehmet Fuat Köprülü'nün Alfabe Üzerine Düşünceleri ve *Millî Elifba*'sı • 2141

Namık Kemal ŞAHBAZ

Kırım Tatarcada Organ Adlarıyla Oluşturulmuş Bitki Adları • 2155

Nariye SEYDAMETOVA

Kırgızcadaki Dinî Terimler Üzerine • 2163

Negizbek ŞABDANALİYEV

Kırım Tatar Türkçesinde Kiril Yazısından Latin Yazısına Harf Çevirisi Yapılırken Yaşanan Problemler ve Kullanılan Prensipler (TDK'ye Yamlanmak Üzere Teslim Edilen Prof. Dr. R. Muzafarovun *Kırım Tatar Türkçesi-Türkiye Türkçesi-Rusça Sözlük*'ü Örneğinde) • 2169

Neriman SEİTYAHYA

Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Tartışmacı Metinlerinde Bağlama Öğelerinin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma • 2183

Nesrin SİS, Bekir GÖKÇE

Edebiyatımızın Motif Katalogları Üzerine • 2195
Nevzat GÖZAYDIN

“Kızıl” Sözü Üzerine • 2201
Nevzat ÖZKAN

Başkurt Türkçesinde Hayvan Adlarıyla İlgili Aktarmalar • 2211
Nigâr KALKAN

Sıralı Ögeler Üzerine • 2233
Doç. Dr. N. SADULLAEVA

Talas'ta Yeni Bulunan Bala-Çıçkan Yazıtı ve Talas VI Yazıtının Yeniden Anlamlandırılması • 2237
Nurdin USEEV

Kırgızcadaki Geleneksel Başlıklarla İlgili Bazı Kelimeler Üzerine • 2249
Nurgül MOLDALİEVA

Altay Dilleri Arasındaki İlişkiler • 2253
Nuri YÜCE

Dil Öğretimi Açısından *Tuhfe-i Remzi* Üzerine Bir İnceleme • 2279
Nurşat BİÇER

Çağatayca Bir Hikâyede “Künçe, Küçe” Sözcüklerinin Zarf ve Edat İşlevli Kullanımları • 2289
Oğuz ERGENE

Türkçe Deyimlerin Diğer Dillere Çevrilmesi Problemi: Makedonca Örneği • 2303
Oktay AHMED

Kazak Türkçesi ve Kırgız Türkçesinde Duygu Değeri Bulunan Ekler • 2315
Onur BALCI

Mahtumkulu'nun Dilinde Kuş Adları • 2329
Osman YILDIZ

Divan-ı Hikmet'teki Somatik Deyimler • 2349
Özen YAYLAGÜL ÜSTÜNEL

Eski Uygurca Hukuk Belgelerindeki Bazı Moğolca Alıntılar Üzerine • 2359
Özlem AYAZLI

Eski Oğuz Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine Birleşik Fiil Tercihi:
Kâbusnâme Çevirisi Örneği • 2371

Perihan ÖLKER

Prof. Dr. Tevfik Hacıyev'in Ortak Türk Dili Projesinde Türkiye Türkçesi • 2387

Pervin EYVAZOV

Dede Korkut Kitabı'nda Ver- Tasvir Fiili Üzerine • 2395

Raziye ERSAN

Azerbaycan Türkçesinde Fiil Çatıları Üzerine Bir Değerlendirme • 2403

Rehile GULİYEVA

Yarı Konuşurlarının Teletütçeye Etkisi Üzerine Bazı Notlar • 2413

Rysbek ALİMOV

Tarihî Metinlerde Yuvarlak Ünlülerin Okunması Sorunu: *Süheyl ü Nev-bahâr*'dan
Örnekler • 2423

Sadettin ÖZÇELİK

Konya Ağzında Kaybolmaya Yüz Tutan Evlerle İlgili Eşya ve Mekân Adları • 2433

Saim SAKAOĞLU

Tanpınar'ın "Şehr"iyle Özdenören'in "Kent"i Üzerine • 2441

Salih UÇAK

Kazak Şiir, Bağımsızlık Sırasında Edebî Akım Yönü • 2451

Saule YERZHANOVA

Toplumcu-Edebiyat Bağlamında "Eleştirel Gerçekçilik" in Türk Edebiyatına
Uygulan(ama)ması • 2469

Secaattin TURAL

Azerbaycan Ağız Edebiyatının *Smompk* Mecmuasında Rusçaya Çeviri Konusu • 2477

Seher ORUCOVA

Derlem Sözlüklerinde ve İnternet Arama Motorlarında "Etkisiz Sözcük" Kabul
Edilen Unsurlar Üzerine • 2487

Selcen ÇİFÇİ

Kavramsal Farklılıkların Dil Kullanımına Yansımaları • 2503

Selma ELYILDIRIM

"Kam" Sözcüğünün Kökeni Üzerine • 2519

Serkan ŞEN

Mizah Sözlüklerinden *Lehçetü'î-Hakâyık ile Lugat-î Mizah*'ın Karşılaştırılması • 2531
Sevda KAMAN

Dil İlişkileri Somutlaştırma Yoluyla İnsana Özgü Kavramlar ile İlgili Arnavutça ve Türkçe Deyimlerde Ortak Unsurlar Üzerine • 2545
Spartak KADIU

Türk Sözlü Gelenek Metinlerine Linguafolkloristik Yaklaşım Uygulamanın Zarureti • 2557
Sulayman Turduyeviç KAYIPOV

Dil ve Güvenlik: Agit'in Azınlık Dili Politikası • 2565
Şemsettin ERDOĞAN, Ertan EROL

Salah Birsal'in *Paf ve Puf* unda İfadeleme • 2583
Şerif Ali BOZKAPLAN

Memlûk-Kıpçak Sahasına Ait Yeni Bir Gramer ve Sözlük • 2591
Şermin KALAFAT, Şükran FAZLIOĞLU

Pallas'ın *Zoographia Rosso-Asiatica* Adlı Eserinde Hakas Ağızlarına Ait Hayvan Adları • 2611
Şima DOĞAN

Türkiye Türkçesi ile Kırgız Türkçesindeki Bazı Unutulmuş Ortak Sözcükler • 2635
Taalaybek ABDİYEV

Müstəqillik Dövründə Azərbaycanca Ədəbiyyat Nəzəriyyəsinin İnkişaf Meylləri • 2647
Tahirə Məmməd

Язык - Способ Сохранения Культуры, Связывающий Поколения • 2657
Tatiana KHAPCHAEVA

Türkmen Türkçesi Gramerlerinde Sözcük Türleri • 2663
Tuna Beşen DELİCE

Özne Üzerine • 2677
Turgut BAYDAR

Türkiye'de Konuşulan Tehlikedeki Türk Dili Değişkeleri ve Bir Tübitak Projesi • 2685
Ülkü ÇELİK ŞAVK

Edatların İsim Hâl Ekleriyle Kullanımı • 2693
Ümit HUNUTLU

Dede Korkut Kitabı'nda Yer Adları Gibi Okunmuş Bazı Kelimeler Üzerine • 2711
Vahid Adil ZAHİDOĞLU

Tuvacada Renk Adlarıyla Yapılan Özel Bir Pekiştirme Türü • 2723
Vildan KOÇOĞLU GÜNDOĞDU

Türkiye Türkçesinde Yeterliliğin Olumsuzluk Biçiminin Kaynağı Hakkında • 2735
Vügar SULTANZADE

Dil İlişkileri Arnavutça Sözlüklerinde Eş Anımlı Sözcük Olarak Kullanılan
Türkçeden Gelen Sözcüklerin Olumlu ve Olumsuz Çağrışımları Üzerine • 2743
Xhemile ABDİU

“-E İnkâr Etmek” Üzerine • 2757
Yaşar AYDEMİR

Çekirdek Bilinç (Core Consciousness) Kavramı ve Edebî Metin Üzerinde Bir
Uygulama • 2781
Yunus BALCI

Türkiye Türkçesinde Ünlü-Ünsüz Uyumuna Uymayan Sözcükler Üzerine Bir
İnceleme • 2793
Yusuf TEPELİ

Dil Bilgisel Kategorileri ve Türk Mentalitesi • 2815
Zamira DERBİŞEVA

Altun Yaruk Sudur' da Geçen Bazı Tek Örneklî İkillemeler Üzerine • 2823
Zemire GULCALI

Kazakça *Tasta-* ve Japonca 出ず (*Dasu*) Yardımcı Fiillerinin Görünüş İşlevleri
Üzerine • 2835
Zeynep GENÇER

İran Sahası Salur Türkmen Ağzı • 2855
Zeynep YILDIRIM, Shahrouz AGHATABAI

Русские Лексические Заимствования В Языке Китайских Тувинцев
Cin Tuvalarının Dilinde Rusça Kelimeler • 2867
Zhanna YUSHA

Kuzey-Doğu (Sibirya) Türk Lehçelerinde Görgü ve Nezaket İfadelerinin Etimolojisi
ve Anlam Analizi • 2873
Zhazira OTYZBAY

Kazak Türkçesindeki Millî Ölçü-Miktar Kelimeleri • 2879

Zhuldyz ZANADIL

Afşarlarlar Dönemi Devlet İdareciliğinde Kullanılan Türkçe-Moğolca Terimler • 2885

Ziver Hüseyinli BAYLAN

Ulahlar (Karakaçanlar) ve Türkçe • 2897

Zoran SPASOVSKI, Abidin KARASU

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Eserlerinden *Kahramân-Nâme* • 2913

Zuhal KÜLTÜRAL

Кыргыз Тилинин Кытай Эл Республикасында Колдонулушу • 2917

Кыймат ТАЙИР

KELİME ÇAĞRIŞIMINA GÖRE SIRP KÜLTÜRÜNDE TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜNDE SIRPÇA^{1*}

*Marija DINĐIĆ**

*Hakan YALAP**

GİRİŞ

XX. yüzyılın sonunda dil ve kültür ilişkileri inceleyen disiplinlerarası alan olarak kültür-dil bilim oluşmaya başlamıştır. Kültür-dil bilimin temelleri W. Humboldt'un çalışmalarında şekillenip Rusya'da oluştu ve bilişsel dil bilimin bir türevidir.

Kültür-dil bilimsel analiz, bir milletin görüşünün özelliklerini ve dilde yansımalarını ortaya çıkartarak dil bilimciye dil ve kültür topluluğunun bilişsel alanına ulaşma olanağı sağlanmaktadır. Küreselleşen dünyada milletlerin birbirini nasıl gördüğüne dair araştırmalar çok önemli bir yer tutmaktadır. Kültür--dil bilimin en önemli vazifelerinden birisi de etno-kültürel stereotipleri araştırmaktır (Leontyev 1997: 189–197). Etnokültürel stereotiplerin araştırılmasında kullanılan kelime çağrışımı yönteminin sonuçları çok faydalı olmaktadır.

Sırbistanda 2005 yılında *Çağrışım Sözlüğü* (Piper, P. - R. Dragičević - M. Stefanović 2005) basılmış ve bu sözlük sayesinde bazı etno-kültürel stereotiplerin araştırması yapılabilmektedir². Türkiyede ise bu konuda sözlük bazında bir çalışma olmadığı saptanmıştır.

¹ *Bu bildiri, Sırbistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından maddi olarak desteklenen "Ölçünlü Sırpçanın Lengüistik Araştırmaları ve Sırp Bilimler ve Sanatlar Akademisi Sırpça Hırvatça Yazı Dili ve Ağızları Sözlüğü" adlı proje (No: 178009) esas alınarak hazırlanmıştır.

* Doç. Dr., Sırp Bilimler ve Sanatlar Akademisi Sırp Dili Enstitüsü, Belgrad/SIRBİSTAN mdjindjic@orion.rs.

** Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir/TÜRKİYE hakanyalap@nevsehir.edu.tr.

² Bk. Piper 2003 ve Dragičević 2010.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada, kelime çağrışımlarının Sırp ve Türk öğrenciler arasında nasıl bir farklılık gösterdiği sorusunun cevabı aranmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, üniversitede lisans öğrenimi gören kız ve erkek öğrencilere bir temel kelime (Türkçe/Sırpça) verilerek öğrencilerden bu kelimelerle ilgili olarak sınırlı bir sürede akla gelen ilk sözcüğü, beyin fırtınası tekniğinin temel uygulamasında olduğu gibi yazmaları istenmiştir. Elde edilen verilere göre iki ülkede analiz yapılmıştır. Ancak, iki grubun verileri birleştirilerek genel sonuçlara da vurgu yapılmıştır. Analizde, sıklığı yüksek olan çağrışımlar, hem Sırbistanda hem de Türkiyede öğrenciler arasında gösterdiği özellikler bakımından değerlendirilmiştir. Gruplar arasında çağrışımların çeşitliliği bakımından anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Türkçe ve Sırpça kelimelerinin çağrışımları arasında da anlamlı bulgular elde edilmiştir.

Bu çalışmada hem Sırbistandan hem de Türkiyeden 250 katılımcı yer almıştır. Denek grupları rastgele yöntem ile seçilmiştir. Katılımcılar beyin fırtınası yöntemiyle anket formuna akıllarına gelen kelimeleri yazmışlardır. Katılımcılara beyin fırtınası tekniği anlatılarak çağrışımların mantıksal süzgeçten uzaklaşması sağlanmıştır. Anket formunun uygulaması esnasında çalışma grubunun birbirlerini etkilemedikleri düşünülmektedir. Katılımcılardan elde edilen ham veriler bilgisayar ortamına aktarılarak çoktan aza doğru sıralanmıştır. Toplum-dil bilim çalışmalarında “yaş” -gençlik- ayrı bir değişken olması dolayısıyla bu çalışmada temel evren olmuştur. Gençlik, bir milletin sosyal ve kültürel geleceği olması bakımından önemli bir çıkış noktası olabilir. Bu vesileyle J. Bartmiski (2011, 353) bunun gibi araştırmalarda öğrenci popülasyonun topluluğun temsilcisi olarak seçildiğini vurgulamaktadır. Sırbistandaki ve Türkiyedeki 18-24 yaş arası öğrenciler, Türkçe ile Sırpça kelimelerinin çağrışımlarının belirlenmesi bakımından bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreni Sırbistanda Belgrad Üniversitesi Filoloji Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Elektroteknik Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi ile 13 Belgrad Lisesinin öğrencilerinden oluşmaktadır. Türkiyede ise çalışma Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde uygulanmıştır.

SIRP KÜLTÜRÜNDE TÜRKÇE

Sırbistanda Türkçenin değerlendirilmesi *turski jezik (Türkçe)* çağrışımı üzerinden yapılmıştır. Anket formu hedef kelimesi olarak *Türkçe* katılımcıya verilmiş ve anket formu doldurulduktan sonra listedeki kelimenin karşısına, bir veya iki çağrışım yazılması istenmiştir. Katılımcılar Sırpça kelimesine ait 76 farklı çağrışım üretmişlerdir.

Tablo 1: Türkçe kelimesinin sıklıklarıyla birlikte çağrışımlar listesi

eriya (dizi) 117	srpski jezik (Sırpça) 1	zanimljiv i lep (enteresan ve güzel) 1
turcizam (türkizm) 21	ne razumem (anlamıyorum) 1	musaka (musakka) 1
težak (zor) 11	ne razumemo (anlamıyoruz) 1	aşik (aşık) 1
komplikovan (karmaşık) 7	jedna verzija arapskog (Arap- çanın bir versiyonu) 1	džada (cadde) 1
zanimljiv (ilgi çekici) 3	nečitljivo (okunamayan) 1	jok (yok) 1
grub (sert) 3	čitanje s kraja (arkasından okumak) 1	fildžan (fincan) 1
nerazumljiv (anlaşılamayan) 3	egzotičan (egzotik) 1	jorgan (yorgan) 1
zvučan (ahenkli) 2	antipatičan (antipatik) 1	jastuk (yastık) 1
jezik jednog naroda (bir milletin dili) 2	neobičan (olağandışı) 1	hamam (hamam) 1
odvratn (iğrenç) 2	nervoza (sinirlilik) 1	džezva (cezve) 1
čudan (tuhaf) 2	strani jezik koji mi je zanimljiv (bana enteresan olan dil) 1	džamija (cami) 1
grubost (sertlik) 2	ne dopada mi se (beğenmi- yorum) 1	Alah (Allah) 1
nepoznat (tanınmayan) 2	interesantan (enteresan) 1	džaba (caba) 1
čaj (çay) 2	jezik (dil) 1	seni seviyorum 1
sarma (sarma) 2	slova (harfler) 1	kzm (kızım) 1
baklava (baklava) 2	strani jezik (yabancı dil) 1	aferim (aferin) 1
avlija (avlu) 2	šiljenje jezika („dilin tizleş- tirmesi“) 1	merhaba 1
çaršija (çarşı) 2	lep jezik (güzel bir dil) 1	mašala (maşallah) 1
teškoća (zorluk) 1	jako lep jezik (çok güzel bir dil) 1	djnm (canım) 1
delimično poznat (kısmen bilinen) 1	zanimljiv strani jezik (ente- resan yabancı dil) 1	cok guzel (çok güzel) 1
nepodnošljiv (dayanılmaz) 1	bogat (zengin) 1	bujrun (buyurun) 1
jezik koji ne zvuči lepo (kula- ğa hoş gelmeyen dil) 1	veoma lep i akustičan (çok güzel ve ahenkli) 1	Ezel 1
Mala Azija (Küçük Asya) 1	zanimljiv i brz (enteresan ve hızlı) 1	Şeherezada (Şehrazat) 1
ne volim da ga slušam (onu dinlemeyi sevmiyorum) 1		Sulejman Veličanstveni (Sü- leyman Kanuni) 1
arapski jezik i rumelijski turski (Arapça ve Rumeli ağızları) 1		Crna ruza (Siyah Gül) 1
svağa i vika (kavgı ve bağırış) 1		
latinica (latin alfabesi) 1		
arapsko pismo (Arap alfa- besi) 1		

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde 250 katılımcının 245'i çağrışım kelime üretmiştir. 5 katılımcı ise görüş bildirmemiştir. Yapılan anketlere göre öğrencilerden alınan cevaplar aşağıdaki gibi analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Sonuçlara bakarak öğrencilerdeki cevapları şu şekilde yorumlayabiliriz;

- a. Öğrencilerin %50'si civarında Türkçe çağrışımı “dizi(ler)” kelimesiyle değerlendirmiştir. Aslında bu beklenen bir sonuçtur, çünkü Sırbistanda Binbir Gece'nin yarattığı etki son yıllarda onlarca Türk dizileriyle devam etti. Sırp gençlerin Türk dizilerini izlerken linguistik ve kültürel benzerlikleri gördüğünü ve bu ortak unsurları tanıdıklarını ankette de görebilmekteyiz. Dizilerin etkisi o kadar büyük olmuştur ki, *seni seviyorum*, *kzm (kızım)*, *aferim (aferin)*, *merhaba*, *maşala (maşallah)*, *djnm (canım) çok güzel (çok güzel)*, *bujrun (buyurun)* gibi deyimlere ankette rastlanmıştır. Öte yandan, *Ezel*, *Şeherezada (Şehrazat)*, *Sulejman Veličanstveni (Süleyman Kanuni)*, *Crna ruža (Siyah Gül)* gibi dizilerin isimleri veya kahramanları cevaplar olarak da verilmiştir. Konumuza baktığımızda Türk dizileri gibi kitle iletişim araçları ve ürünleriyle toplanan bilgi çok etkili bir kaynaktır. Bunun için Sırp gençlerinin stereotiplerinin oluşumunda Türkçe stereotipleri için de dizileri hatırlamak çok önemli bir nokta olmuştur. Özellikle söz konusu öğrenci grupların içinden gelen dizilerin katkıda buldukları çağrışımlar, en çarpıcı olanlarıdır. Sırp'ların önyargılarının Türk dizileri sayesinde azaldığını söyleyebiliriz.
- b. İkinci cevap grubu ise Türkçe çağrışımı “Türkizm³” kelimeleriyle değerlendirilmiştir. Sırpçadaki Türkçe ve Türkçe vasıtasıyla geçmiş Arapça-Farsça kelimeler, “Turcism/ Türkizm” olarak adlandırılır. Bu cevabı veren toplam 21 kişidir ve aynı gruptaki kişilerden Türkizmin örneklerini yazanlar da var:

čaj (çay) (2 çağrışım), *sarma (sarma) (2 çağrışım)*, *baklava (baklava) (2 çağrışım)*, *musaka (musakka)*, *avlija (avlu) (2 çağrışım)*, *çaršija (çarşı) (2 çağrışım)*, *ašik (aşık)*, *džada (cadde)*, *jok (yok)*, *fildžan (fincan)*, *jorgan (yorgan)*, *jastuk (yastık)*, *hamam (hamam)*, *džezva (cezve)*, *džamija (cami)*, *Alah (Allah)*, *džaba (caba)*.

On dördüncü yüzyıldan yirincinci yüzyılın başına kadar dönemde Sırp ve Türk nüfusları arasında, maddi manevi tüm kültürel alanlarda çok yoğun temaslar söz konusudur. Yapılan araştırmalara göre Türkçeden başka bir dile geçmiş en fazla kelime varlığının Sırpçada bulunduğu belirlenmiştir (Škaljić 1973), (Karaağaç 2008), (Đinđić M. 2013). Türkçe alıntılar, Sırpçada sayısı en çok olan yabancı kökenli kelimelerdir ve geçmişi ve

³ Sırpçada, Türkçe kelimeler ve Türkçe vasıtasıyla Sırpçaya geçmiş rapça ve Farsça kökenli kelimeler Türkizm olarak adlandırılır.

bugünün önemli parçası olmaktadır. Bir zamanlar yaklaşık 9000 Türkçe kökenli kelime bulunduran çağdaş Sırp dilinde günümüzde üç bin Türkçe alıntının bulunması, geçmişteki kültür temaslarının yoğunluğunu gözler önüne sermektedir (Đinđić M. 2014: 11). Çağdaş Sırpçanın sözlük hazinesinde en fazla yer alan Türkizimler *ev, ev eşyaları, yapılar, kıyafet, ayakkabı, kumaşlar, yiyecek, içecek ve tütün* başta olmak üzere tematik gruplarda kalmışlardır (Đinđić M. 2013: 550). Anket sonuçları da bizi aynı noktaya götürmektedir: *čaj (çay), sarma (sarma), baklava (baklava), musaka (musakka), jorgan (yorgan), jastuk (yastık), džezva (cezve), džamija (cami)*. Öte yandan, pasif kelime hazinesine giren bazı kelimeler de Türk dizileriyle tekrar hatırlanmaya başlanmıştır: *avlija (avlu), džada (cadde), ašik (aşık), fildžan (fincan)*.

- c. Üçüncü gruptaki çağrışımlar estetik ve entelektüel belirti olarak değerlendirilmektedir⁴: *težak (zor) (11 çağrışım), komplikovan (karmaşık) (7 çağrışım), zanimljiv (ilgi çekici) (3 çağrışım), grub (sert) (3 çağrışım), nerazumljiv (anlaşılamayan) (3 çağrışım), zvučan (ahenkli) (2 çağrışım), jezik jednog naroda (bir milletin dili) (2 çağrışım), odvratan (iğrenç) (2 çağrışım), čudan (tuhaf) (2 çağrışım), grubost (sertlik) (2 çağrışım), nepoznat (tanınmayan) (2 çağrışım), teškoća (zorluk), delimično poznat (kısmen bilinen), nepodnošljiv (dayanılmaz), jezik koji ne zvuči lepo (kulağa hoş gelmeyen dil), Mala Azija (Küçük Asya), ne volim da ga slušam (onu dinlemeyi sevmiyorum), arapski jezik i rumelijski turski (Arapça ve Rumeli ağızları), svağa i vika (kavga ve bağırış), latinica (latin alfabesi), arapsko pismo (Arap alfabesi), srpski jezik (Sırpça), ne razumem (anlamıyorum), ne razumemo (anlamıyoruz), jedna verzija arapskog (Arapçanın bir versiyonu), nečitljivo (okunamayan), čitanje s kraja (arkasından okumak), egzotičan (egzotik), antipatičan (antipatik), neobičan (olağandışı), nervoza (sinirlilik), strani jezik koji mi je zanimljiv (bana enteresan olan yabancı dil), ne dopada mi se (beğenmiyorum), interesantan (enteresan), jezik (dil), slova (harfler), strani jezik (yabancı dil), šiljenje jezika („dilin tizleştirmesi“), lep jezik (güzel bir dil), jako lep jezik (çok güzel bir dil), zanimljiv strani jezik (enteresan yabancı dil), bogat (zengin), veoma lep i akustičan (çok güzel ve ahenkli), zanimljiv i brz (ilgi çekici ve hızlı), zanimljiv i lep (ilgi çekici ve güzel)*.

Bu grupta Sırpça kelimesi en yüksek olan *težak (zor)* ve *komplikovan (karmaşık)* çağrışımlarla ifade edilmiştir. Bu cevaplardan pozitif değerlendirmeler şunlardır: *zanimljiv (ilgi çekici) lep jezik (güzel bir dil), zvučan (ahenkli)*.

⁴ İ. A. Sternin (2002) Rus öğrenciirlerin Almanca hakkında ne düşündükleri bir araştırma yapıp benzer çağrışımlar aldı: *enteresan, güzel, karmaşık, sert, çirkin, aptal* ve sair.

TÜRK KÜLTÜRÜNDE SIRPÇA

Türkiye’de de değerlendirilme “Sırpça” çağrışımı üzerinden yapılmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye’den 250 katılımcı oluşturmaktadır. 30 katılımcı görüş bildirmemiştir. Katılımcıların ürettikleri ham veriler uzman görüşlerinden yararlanılarak ortak özellikleri ve sıklıkları açısından sınıflandırılmış ve veriler tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 2: Sırpça kelimesinin sıklıklarıyla birlikte çağrışımlar listesi

Dil (108)	Etkileyici dil 1	Balkan savaşı 1
Fikrim yok (11)	Havali dil 1	Yunanca 1
Zor bir dil (10)	Beyaz ekmek 1	Sırp isyanı 1
Balkan dilleri 7	Dil alışverişi 1	İrkçi toplum 1
Rusça (6)	Asimilasyon 1	Az konuşulan dil 1
Karışık bir dil (5)	Boşnak çığlıkları 1	Savaş 1
Bilmiyorum (5)	Azınlık dil 1	Avrupa dili 1
Sırp (4)	Küçük bir dil 1	Farklı 1
Karmaşık dil 3	Osmanlı devleti 1	Bağımsızlık 1
Yeni duydum 3	Basit dil 1	Boşnakça 1
Kolay dil (3)	Etkisiz 1	Muamma (1)
Kiril 3	Katliamlar 1	Dil öğrenilebilir (1)
Gereksiz bir dil (3)	Milos Krasic 1	İlgimi çekmiyor (1)
Yakın bir dil (3)	İrkçi bir dil 1	Slav (1)
Halk dili 2	Her dil özeldir 1	
Djokoviç (2)	Tuhaf bir dil 1	
Sonu iç ile biten kelimeler (2)	Sonu eviç takısı 1	
Türkçeye yakın dil 2	Balkan 1	
Mazot (2)	Soykırım dili 1	
Merak ediyorum 2		

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde 250 katılımcının 220’si çağrışım kelime üretmiştir. 30 katılımcı ise görüş bildirmemiştir. Katılımcılar Sırpça kelimesine ait 54 farklı çağrışım kelime üretmişlerdir. Çalışmaya katılan ve ankete cevap veren katılımcıların %49.091’i (n=108) “dil” çağrışımını kullandıkları görülebilir. Sırpça kelimesi, sıklığı en yüksek olan “dil” çağrışımıyla ifade edilmiştir. Katılımcılar Sırpça kelimesiyle “dil” çağrışımını benzerlik

kategorisinden yol çıkarak yazmış olduğu sonucuna varılabilir. Burada katılımcıların Sırpça hakkında bilgi sahibi olmadıklarını da söyleyebiliriz.

Katılımcıların %5'i Sırpça kelimesini "fikrim yok", %4'ü "Zor Bir Dil", %2.8'i "Balkan Dilleri", % 2.72'si "Rusça" %2.272'si "Karışık Bir Dil", "Bilmiyorum", % 1.8181'i "Sırp" %1.3636'sı "Karmaşık Dil", "Yeni Duydum", "Kolay Dil", "Kiril", "Gereksiz Bir Dil" "Yakın Bir Dil", %0.90'ı "Halk Dili", "Djokaviç", "Mazot", "Sonu İç ile Biten Kelimeler", "Türkçeye Yakın Dil", "Merak Ediyorum", %0.45'i "Etkileyici Dil", "Havalı Dil", "Beyaz Ekmek", "Dil Alışverişi", "Asimilasyon", "Azınlık Dil", "Küçük Bir Dil", "Osmanlı Devleti", "Basit Dil", "Etkisiz", "Katliamlar", "Milos Krasic", "İrkçı Dil", "Her dil Özeldir", "Sonu Eviç Takısı", "Balkan", "Soykırım Dili", "Slav", "İlgimi Çekmiyor", "Dil Öğrenilebilir", "Muamma", "Boşnakça", "Bağımsızlık", "Farklı", "Avrupa Dili", "Savaş", "Az Konuşulan Dil", "İrkçı Toplum", "Sırp İsyanı", "Yunanca" ve "Balkan Savaşı" çağrışımlarıyla karşılaşmışlardır.

Öğrencilerin Sırpça kelimesine verdiği çağrışımlar, ortak özellikleri açısından 3 kategoriye ayrılmıştır ve sonuçlar şu şekilde yorumlanmıştır:

- a) Estetik ve entelektüel belirti olarak Sırpça kategorisinde katılımcıların verdiği cevaplar ortak çağrışımsal özellikleri açısından bu kategoride değerlendirilmiştir. Ankete katılan katılımcıların 179'unun verdiği cevaplar bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu kategoride katılımcılar, Sırpça kelimesini 28 farklı çağrışım kelimeyle ifade etmişlerdir. Sırpça kelimesi; dil (108), fikrim yok (11), zor bir dil (10), karışık bir dil (5), bilmiyorum (5), karmaşık dil (3), yeni duydum (3), kolay dil (3), gereksiz bir dil (3), yakın bir dil (3), halk dili (2), sonu iç ile biten kelimeler (2), merak ediyorum (2), sonu eviç takısı (1), tuhaf bir dil (1), her dil özeldir (1), etkisiz (1), mazot (2), Türkçeye yakın dil (2), basit (1), küçük bir dil (1), dil alışverişi (1), havalı dil (1), etkileyici dil (1), az konuşulan dil (1), Avrupa dili (1), farklı (1), muamma (1), dil öğrenilebilir (1), ilgimi çekmiyor (1) çağrışımlarıyla karşılaşmıştır. Katılımcıların %81.36'sı Sırpça kelimesinin çağrışımını bu kategoride değerlendirmişlerdir. Katılımcıların üretmiş oldukları çağrışım kelimelerine bakarak, katılımcıların Sırpçayı genelde sadece dil çağrışımıyla açıkladığı sonucuna ulaşılabilir.
- b) Tarihsel ve kültürel bağ olarak Sırpça kelimesinin çağrışımları kategorisinde öğrencilerin %13.12'si (n=29) 13 farklı Sırpça çağrışım kelimesi benzer özellikler açısından bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu kategoriye alınan çağrışım kelimelerinin ortak özellikleri oluşturulurken Sırbistan ve Türkiye'nin tarihsel ve kültürel ortak birlikteliği ve yakınlığı öğrencilerin cevaplarından da hareketle göz önünde bulundurulmuştur. Bu kategoride Sırpça kelimesi Balkan dilleri (7), Rusça (6), Sırp (4), Kiril

(3), azınlık dil (1), Osmanlı Devleti (1), Balkan (1), Düşmanlarımızın dili (1), Balkan Savaşı (1), Yunanca (1), Sırp İsyanı (1), Bağımsızlık (1), Slav (1) çağrışımlarıyla karşılanmıştır. Öğrencilerin burada Sırpça kelimesinin çağrışımına vermiş olduğu cevapların tarihî bilgi ve bilinçle alâkalı olduğu sonucuna varılabilir.

- c) Kitle iletişim araçlarından öğrenilen Sırpça kelimesinin çağrışımları kategorisinde katılımcıların %5.45'i (n=12) 11 farklı çağrışım kelime üretmişlerdir. Bu kategoride Sırpça kelimesi, Djokoviç (2), beyaz ekmek (1), asimilasyon (1), Boşnak çığlıkları (1), katliamlar (1), Milos Krasic (1), Irkçı bir dil (1), savaş (1), Boşnakça (1), soykırım dili (1), çağrışımlarıyla karşılanmıştır. Öğrencilerin çağrışımlarına bakıldığında üretilen çağrışımların ortaya çıkmasında kitle iletişim araçlarının rolünün de olduğu görülebilmektedir..

SONUÇ

Kelimelerin kendilerine ait çağrışım alanları vardır. Kelimelerin insan zihnindeki çağrışım alanları oluşurken o kelimenin içinde bulunduğu toplumun değer yargılarıyla, yaşanmışlığıyla ve toplumun ortak duyuş ve düşünüşüyle iç içe olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Hançerlioğlu (1988) çağrışımı, bir bilinç durumunun kendiliğinden bir ya da birçok bilinç durumu uyandırması şeklinde tanımlamaktadır. Aksan (1978) ise çağrışım alanında dereceli bir şekilde yakından uzağa doğru giden bir anlam ilişkisi çerçevesinde oluştuğunu söylemektedir. Birisi bize harman dese (ya da bir kitapta bir gazetede harman başlıklı yazı görsek) zihnimizde hububat yığını, sap başak, döğen, öküzler... ve genellikle sarı renk canlanır diyerek çağrışımın yakından uzağa doğru gittiğini göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde çağrışımlarla ilgili yapılan çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Çiftçi (2009) “Kelime Çağrışımının Cinsiyet Değişkenine Göre Gösterdiği Temel Nitelikler Üzerine Bir Deneme” isimli çalışmasında çağrışımları cinsiyete ve sıklıklarına göre incelemiştir.

Katılımcıların üretmiş oldukları 54 farklı Sırpça çağrışım kelimeleri sıklıklarına göre ayrılmıştır. En yüksek sıklığa sahip çağrışım kelimesi “dil” olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu Sırpça kelimesini “dil” olarak görmüşlerdir. Bu sonuç, Türkiyede Sırpanın bilinmeyen bir dil olduğuna işaret ediyor izlenimi vermektedir. Bazı katılımcılar Sırpça çağrışım kelimeleri incelendiğinde, Sırçaya yönelik olumsuz bir çağrışım geliştirdikleri görülmüştür. Bunların bir kısmı tarihî derinlikle, bir kısmı da kültürel değerlerle alakalıdır.

İki ülkede yapılan çalışmaların analizi yapıldığında, hem Sırbistan hem de Türkiye’de katılımcılar olumlu ve olumsuz çağrışım kelimeleri üretmişler-

dir. Sırbistan'daki katılımcıların büyük çoğunluk izledikleri Türk dizeleri ve tarihsel derinlik nedeniyle Türkçeye yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. İki ülke arasında buna benzer kültürel alışverişlerin yapılması hiç kuşku yok ki iki ülkedeki insanların birbirlerine bakış açılarını değiştirecek ve ön yargıları kıracaktır.

Sırbistan'da halen üç üniversitede Türk dili ve edebiyatı öğretimi yapılmaktadır. Bununla birlikte yukarıdaki incelemelerden de görüleceği üzere Sırbistan'da Türkçe öğrenmeye yönelik bir ilginin artarak devam ettiği görülebilmektedir. Bu vesileyle Belgrad'da 2015 yılında Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezi açılmıştır. Türkiye'de ise Sırpça görüntüsü çoğunlukla bilinmezden gelen bir kavram ve algı yanılması dönümüştür. Dolayısıyla buna yönelik çalışmalar yapılmalı; belki en kısa zamanda Sırp dili ve edebiyatı bölümü açılmalıdır. Sırbistan, Türkiyeden Sırpça öğrenmek isteyenlere kurslar düzenlemelidir. İki ülke arasındaki her türlü kültürel, sosyal, sportif faaliyetler Sırp'ların ve Türklerin birbirlerini tanımalarına vesile olacaktır. Hepsinden öte, yapılacak akademik çalışmalar konunun entellektüel boyutta işlenmesine fırsat verecektir.

Bu vesilelerle uzun yıllar birlikte yaşamış olan Türklerle Sırp'lar arasındaki bağ tekrar kurulmalı ve tarihî derinlikleri olan iki ülke arasında güçlü birlikteliklerin zemini hazırlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKSAN, Doğan (1978), Anlambilimi ve Türk Anlambilimi, Ankara, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını: 217.
- BARTMINSKI, J (2011) , Jezik-slika-svet, Beograd.
- ÇİFTÇİ, Selcen (2009), “Kelime Çağrularının Cinsiyet Değişkenine Göre Gösterdiği Temel Nitelikler Üzerine Bir Deneme”, Turkish studies, Volume 4/3.
- DRAGIĆEVIĆ, Rajna (2010), “Lingvokulturološka uporedna istraživanja etnokulturnih stereotipa”, Anali Filološkog fakulteta br. 22, s. 201-214.
- ĐINĐIĆ, Marija (2013), Turcizmi u savremenom srpskom književnom jeziku (semantičko-derivaciona analiza), doktorska disertacija (basılmamış Doktora Tezi), 569 s. Beograd.
- ĐINĐIĆ, Marija (2014), Yeni Türkçe - Sırpça Sözlük, Ankara, 1528 s. Türk Dil Kurumu Yayınları No. 1122.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan (1988), Ruhbilim Sözlüğü, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- KARAAĞAÇ, Günay (2008), Türkçe Verintiler Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- LEONT'EV, A. A. (1997), Osnovy psiholingvistiki. Moskva: Smysl.
- PIPER, Predrag (2003), “Asocijativni rečnici slovenskih jezika i etnokulturni stereotipi”, Slavistika, br. 7, s. 22-32.

- PIPER, P. - R. DRAGIĆEVIĆ - M. STEFANOVIĆ (2005). Asocijativni rečnik srpskog jezika. Beograd: Beogradska knjiga, Službeni list SCG, Filološki fakultet u Beogradu.
- STERNIN, I. A. (2002), Ruskoe i n'emeckoe komunikativnoe povedenie. Vypusk 1, Voron'ezh: Voron'ezhskii gosudarstvenyi universitet, Filologicheskii fakul'tet; Mezhhregional'nyi Centr komun'ikativnyh isl'edovanii.
- ŠKALJIĆ, Abdulah (1973), Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku, Sarajevo: Svjetlost.
- YALAP, Hakan (2016). Türkçeden Sırçaya Geçen Kelime Ve Eklerle Bu Unsurların Sırlara Türkçe Öğretimindeki Katkısı. TÜBAR XXXIX / 2016-Bahar. s.239-259.